

ПАТУВАЊЕТО НА ЕДВАРД БРАУН НИЗ МАКЕДОНИЈА (1669 г.)

Едвард Браун син на еден прочуен англиски писател бил роден во Норич во 1644 година. Медицинските студии ги завршил во Кембриџ во 1663 година, а потоа се посветил на изучување на медицината, анатомијата и ботаниката. Докторирал на медицина во 1667 година и истата година бил одбран за член на Англиското кралско учено друштво (Royal Society). На пат прв пат тргнал во 1664 година и тоа по Западна Европа. Во 1668 година повторно тргнал на пат и тоа по Европска Турција стигнувајќи на југ до Лариса. По Балканскиот Полуостров патувал во втората половина на 1669 година. На 6 септември бил во Белград, на 27 септември бил во Лариса каде го посетил султанот, а на 8 октомври 1669 година пак бил во Белград. Значи, неговото патување од Белград до Лариса и назад траело еден месец. Од Турција тој не можел да праќа писма на татко му, но штом стигнал во Виена му напишал писмо во кое покрај другото му вели дека „божјата доброта и милост го чувала од бесот и од подлоста на луѓето како и од многуте опасности дење и ноќе”.¹) Во Лондон се вратил пред крајот на 1669 година. По четири години (1673) станал лекар на англискиот крал и човек со углед и власт. Умрел во 1708 година.

На своето патување по Европска Турција Браун водел дневник-патопис. За ова тој самиот го напишал следново: „На Турците им се допаѓаше да гледаат како пишувам. Кога ќе отседнев во некоја куќа, прва работа ми беше да ја извадам тетратката и да запишам што сум видел тој ден. Штом тоа ќе видеа, веднаш се собираа околу мене, ја гледаа хартијата, гледаа како е укоричена тетратката, се чудеа како пишувам брзо и тоа со перо од гуска за разлика од нив кои пишуваа со мошне тврда трска наречена калем исечена како и нашето перо. Во оваа земја има многу луѓе кои секојпат носат дивит за појасот; мастилото им е мошне убаво, хартијата еднаква и глатка и на неа пишуваат доста убаво. . .”²) Меѓутоа, Браун не го пишува својот дневник од ден на ден, хронолошки, туку за една иста работа зборува на две или три места и често расфрлено и нехронолошки. Изгледа дека патните белешки потоа ги средувал и така среден неговиот дневник е сочуван во ракописниот оддел на Библиотеката на Британскиот музеј (1905 plut. XCVI. I. Bibl. Sloan. Dr. Edw. Brown's Observations on parts of Turkey 1669). Тоа е укоричена тетратка и на првата страна има напишано: „Wien, August 23, 1669. Fünf grossen. Jagodina. Krushevatz. Scopia. Procupli”. Патописот на Браун за прв пат бил објавен во 1673 година под наслов: A brief account of some travels in Hungaria, Servia, Bulgaria, Macedonia, Thessaly, Austria, Styria, Carinthia, Carniola and Friuli as also some observations on the gold, silver, sopper, quick-silver mines baths

¹ Д-р Владета Поповиќ, ПUTOПИС Д-РА БРАУНА. Гласник историског друштва у Новом Саду, књ. VI, св. 3, Сремски Карловци 1933, стр. 331.

² Edouard Brown, Relations des plusieurs voyages. . . Paris 1674, стр. 115.

and mineral waters in those parts with the figures of some habits and remarkable places by Edward Brown. London 1673, VIII+144. Оваа книга се чува во Националната библиотека во Париз под сигнатура G. 3560 од каде ние ја ползувавме. Потоа овој патопис повеќе пати се препечатувал. Постојат изданија од 1684, 1685, 1687, 1705 и 1744 година. Во 1674 година овој патопис бил преведен на француски јазик под наслов: *Relations de plusieurs voyages faits en Hongrie, Servie, Bulgarie, Macédoine, Thessalie, Autriche, Styrie, Carinthie, Carniole et Friuli arricchie de plusieurs observations tant sur les mines d'or, d'argent, de cuivre et de vif-argent; que des bains et eaux minerales qui sont dans ces pais avec les figures de quelques habits et des places les plus considérables. Traduit de l'anglais du Sieur Edouard Brown medecin du College de Londre un des membres de la Société Royale et medecin ordinaire du Roy de la Grande Bretagne. Paris 1674.* Од овој патопис Националната библиотека во Париз има два примерка кои се водат под сигнатурата G. 3561 и Rés. G. 1070 од каде и ние ги ползувавме. Во 1686 година патописот на Браун бил преведен и на германски јазик под наслов: *Durch Niederland, Teutschland, Hungarn. Serbien, Bulgarien, Macedonien, Oesterreich etc. gethane gantz sonderbaren Reisen worbey tausenderley merkwürdige Seltsamkeiten benebenst e Unterschied vielerley Volcker, Religionen,, Sprache-Arten, Kleidung etc. Aus dem Englischen. Nürnberg 1686.*

Во средината на XIX век, кога почнало да се обрнува поголемо внимание на патописната литература и на Балканскиот Полуостров, пооделни научници почнале да го ползуваат патописот на Браун. Прв го исползувал Ј. Ристик, кој во Гласник српског ученог друштва VI г. дал опис на Белград според овој патопис. И М. Ракиќ даде неколку, кратки и популарни извадоци од овој патопис во списанието „Нова Србија“. Стојан Новаковиќ во 1891 година даде изводи од овој патопис под наслов: „Белешке доктора Брауна из српских земаља од године 1669“, Споменик српске краљевске академије кн. IX. Београд 1891, стр. 31—45. Во 1911 година Л. И. Попов исто така објави кратки извори од овој патопис под наслов: „Стари пџтешествия по Балканския Полуостров“, „Българска сбирка“ XVIII (1911), стр. 378—385. На крајот и Вл. Поповиќ во 1933 и 1934 година даде извадоци од овој патопис и ги објави под наслов: „Путопис д-ра Брауна“. Истите ги објави во Гласник историског друштва у Новом Саду св. 16, 17, 18 и 19 (кн. VI и VII). Петар Матковиќ кој објави повеќе патописи по Балканскиот Полуостров не го споменува Брауна. Исто така и Самарциќ во својата обемна книга: „Београд и Србија у списима француских савременика“ не го споменува овој патопис. Меѓутоа, иако има повеќе објавени изводи од овој патопис, ниту еден од нив не се однесува исцело на Македонија, туку повеќе на другите краишта од Балканскиот Полуостров, а само попатно се одбележувало и она што се однесува на Македонија. Така извадоците што ги објави Вл. Поповиќ главно се однесуваат на Војводина, а тие што ги објави Ст. Новаковиќ на Белград и Србија. Ист е случајот и со Ј. Ристик и Ракиќ. Попов на 6 страни сосема популарно го прераскажува патописот. Како што рековме овде за прв пат го даваме целиот патопис на Браун што се однесува на Македонија и тоа не пара-

фразирани туку во буквален превод за да служи и за научна употреба. Ние го пратиме Браун од неговото влегување до неговото излегување од Македонија. Понатака оставаме да раскажува самиот тој:

(66)⁸. . . Од VRANIA, (Врање) стасавме во блиското градче COMONA (Куманово) од каде на една падина од планината се уште се гледа еден од манастирите на старите Грци. Оттаму стигнавме во KAPLANLISH⁴ (Катланово) или градот на тигрови, но никогаш не можев да разберам зошто така го нарекле. Потоа оттука втасавме во KAPRULIH⁵ (Велес) или град на мостот (67) каде што има една доста голема река која се вика PSINIA⁶ (Пчиња) и на која е изграден еден многу убав мост. Во овој град, за несреќа се случи пожар додека ние бевме во него и пред да имавме време да излеземе поголемиот дел изгоре, бидејќи огнот бргу се ширеше. Во ова место сретнавме многу луѓе кои беа дојдени од WALLACHIE (Влашко) и кои го носеа данокот што беа припадници да го платат на султанот, а со него носеа доброволно и еден поклон како доказ на добри чувства. Тие лично се нагрбија да му го однесат данокот во LARISSE (Лариса) каде султанот се наоѓаше. Оттаму тргнавме по патот за ISBAR (село Извор) и стигнавме во PYRLIPE (Прилеп) откако поминавме преку високи прилепски планини во Македонија, кои светеа како сребро слично на оние од CLISSURA⁷ каде што има момирок⁸ и каде би можело да има и богати метали. Карпите кои се на оваа планина, се најнепреодни за патниците и никаде такви не сум сретнал. Камената се натрупани едни врз други без да има малку земја околу. Исто така на врвот на една друга планина се гледа тврдина која била изградена од MARKO CROLOWITZ (Кралот Марко) човек, некогаш многу прочуен во овие краишта.

Најпосле поминувме едно рамно поле за да одиме во MONASTER или TOLY (т. е. Битола)⁹ кој е еден мошне голем град, добро населен и со убава местоположба. (68) Турците сакаа султанката, која беше бремена и се наоѓаше во Лариса, да дојде да се породат. Тогаш се вршеа сите припреми за да ја дочекаат. Подоцна разбрав дека родила ќерка која живеела само неколку дена. Турците го почитуваат толку многу Александар Велики што страшно сакаа да добијат принц кој би бил роден во Македонија.

Оттаму појдовме во FILURINA¹⁰ (Лерин) и во ECCISSO¹¹ и VERBENI¹² каде се наоѓаат повеќе извори мошне убави и доста пријатни. Пред да се симнеме од една планина преку која треба да се помине за да се влезе во градот, ние го видовме пред нас Олимп толку прочуен кај поетите и кој беше оддалечен само околу дваесет и четири миљи. Свртувајќи се на лево ги видовме исто така Петриските езера и езерата на Острово. Во овој крај постои легенда која објаснува како настанало едно од овие езера: Се извлекле големи камења од соседните планини и водата која била зачепена под нив си нашла сега отвор да истече и се растурила низ околните полиња.

³ Цифрите во заграда се страниците од патописот на Браун според париското издание од 1674 година.

⁴ Каплан на турски значи тигар.

⁵ Купрулу — турско име за градот Велес. Купру на турски значи мост.

⁶ Браун погрешно сметал дека реката која тече низ Велес е Пчиња, а не Вардар.

⁷ Овде мисли на Клисура кај Лесковац, каде во долниот тек на реката Ветерница има теснина наречена Клисура, меѓу с. Вине и Големо Село.

⁸ Во патописот „Verre de Moscovie“. Лискулот така се викал, бидејќи во Урал се ваделе големи плочи кои се употребувале за прозорци во Москва и затоа се нарекол „Московско стакло“, „московит“ или „мусковит“ т. е. според градот Москва каде најповеќе се употребувал.

⁹ Во Битола бил на 14 септември.

¹⁰ Во времето на немањичкото владеење во Македонија наречен Хлерин.

¹¹ Т. е. селото Екши Су, што на турски значи Кисела Вода. Браун не го напишал убаво ова село, но не може да биде друго освен Екши Су.

¹² Села со име Врбени постоеле и во Леринско и во Воденско. Овде се однесува за Леринското село Врбени.

Потоа стасавме во EGRIBUGIA (Егрибуци)¹³ каде се оддалечивме уште еднаш од рамното поле за да го продолжиме нашето патување по опасни и стрмни планини до SARIGGIOLE (Саригол). Откако ја поминавме реката INEGORA (Бистрица) дојдовме во SARVITZA (Серфиче) каде останавме некое време. Тоа е едно доста значајно место, еден дел созидаан на планината а вториот дел во рамнината. (69) Повеќе Турци долниот дел од градот го одбрале за свое живеалиште, а христијаните горниот. Доста блиску оттука се гледа исто така една тврдина на една стена мошне возвишена каде ние стасавме по еден пат направен во стената во вид на голема врата. Има исто така и една мала река која преминот го прави уште потешок и која ме потсети на LACHIUSA место во Алпите, помеѓу VENSONE и PONTEVA каде има еден премин сличен на овој, кој Венецијанците се грижеле да го затвараат секоја ноќ. Во нашето патување ние сакавме да ја видиме и првата дамија која била изградена во овие маала и тоа на местото каде Турците се одмарале откако ја зазеле оваа тврдина и станале господари на преминот на Серфиче. Ние поминавме преку една планина со многу убава црвена земја од која се прават грнци и садови (како што е случај и со земјата од Португалија) а која во овие краишта многу се цени. Потоа го продолживме нашиот пат не симнувајќи се од коњ, иако поминувавме преку мошне опасни карпи и преку тесни стази откаде не чувствувавме никакво задоволство да гледаме надолу каде што се гледаа страшни провалии со голем број на мртви коњи кои паднале и се убиле. Ние веднаш ја забележивме планината Олимп, која секогаш ни беше на левата страна сè до Аласон. Тоа е едно убаво место каде има православен манастир и манастир од редот на Свети Василие¹⁴. (70) Овој манастир не беше изграден како и сите други што сум ги видел. Оттука поминавме уште една река и влеговме во едно рамно поле кое имаше должина од околу 5 милји, во кое поле видовме повеќе градови со убаво местоположба. Потоа требаше да се качиме на една мошне висока планина сосем блиску до Олимп. На врвот на планината се наоѓаше еден стар човек кој удираше на тапан и така ги обавестуваше сите патници дека нема од што да се плашат. . .

Враќајќи се не сметавме за нужно да поминеме по истиот пат и затоа се оддалечивме од него. Кога стасавме во KAPLANLIH (Катланово) свртивме кон SCOPIA (Скопје), град со голем промет и најголем од сите други што се во околицата. SCOPIA или SCUPI или како што Турците го нарекуваат USCOPIA се наоѓа на работ на MOESIA SUPERIEURE (Горна Мизија), или поточно на границата на Македонија, во подножјето на MONT ORBELUS¹⁵ на брегот на реката Вардар или AXIUS, во еден многу убав и пријатен крај, со еден дел градот е на брдото а вториот во рамнина. (71) Во почетокот во него имаше епископија а потоа архиепископија. Меѓутоа, иако денес не постои ни едната ни другата, тоа не пречи градот да биде убав и добро населен. Во овој град има седумстотини кожари кои ги обработуваат кожите во големи камени корита; прават многу убави кожи и потоа ги испраќаат на продажба во сите странски земји. Има неколку интересни гробници (текиња), повеќе убави куќи како онаа на кадијата и на емирот, кој е еден од потомците на Мухамеда чиј татко бил мошне почитуван во овој крај. Во дворот на овој емир се наоѓа една фонтана, една од најубавите што сум ги видел досега. Нема личност која фонтаната не би ја сметал за дворец. Таа има повеќе кули од чии врвови излегува вода и тоа во изобилно количество. Во најубавите куќи се оди само по килими. Таваните се поделени скоро сите на триаголници, четириаголници и други слични геометриски фигури, добро позлатени и обоени со разни бои без да се прикажуваат сцени од флората и фауната. Тука, исто така, се наоѓа еден убав плоштад целиот покриен со олово. Тука можат да се забележат повеќе убави места како

¹³ Во Егрибуци бил на 2 октомври.

¹⁴ Св. Василиј или Василиј Велики — епископ во Кесарија, црковен писател и проповедник, установил ред во црквата богослужба — литургија (329—379 г.). Оставил многу проповеди, апологетични, толковни и догматски сочиненија, поученија (на број 24) и писма (вкупно 365). Сочиненијата добиле светско значење како основни книги за прашањето на догмите на верата. Тие што се придружувале кон неговите догми се нарекле „василисти“. Повеќе патописци ги споменуваат василистите.

¹⁵ Браун овде несомнено мисли на Скопска Црна Гора. Пошироко за планината Orbelus види Фаула Папазоглу, Македонски градови у римско доба. Жива антика. Посебна издања књ. 1. Ск. 1957, стр. 79, 257—262.

во градот така и надвор од него кои се сите насадени со дрвја, обиколени со брда и долини и мошне убави и пријатни.

(72) Има голем број цамии т. е. турски храмови. Најубавата од сите е на едно брдо изградена со еден многу убав портал поддржуван од четири мермерни столбови¹⁶. Сосем близу се воздига една дрвена кула со еден саат од каде можеш многу убаво да го видиш градот. Постои еден свод кој изгледа мошне стар и една мала река поминува под него¹⁷. Се гледа исто така и еден голем камен кој видливо некогаш служел за столб и на кој бил следниов надпис: „SHIAN”. Може да се видат и неколку други интересни нешта на неколку милји од градот. Тоа е еден акведукт од камен, многу убав, со околу двесте сводови, кој е изграден од едно до друго брдо по должината на една долина во која може да се видат доста интересни антички старини кои го зголемуваат значењето на ова место. Кога Мехмед I станал владетел на ова место, населил колонисти од Азија и на тој начин го приврзал градот кон интересите на Турците повеќе од било кој друг град. Во овој крај настанале прочуени битки во времето на Римјаните кои ги изучуваме во историјата и читаме кај TREBELLIVS POLLIO дека REGILLIANUS тука одnel многу победи и донел многу плен во Скопје со што заслужено триумфирал по неговото враќање. Во овие краишта биле и PARACOPOLIS и ULPIANUM (Липљан).

Санџак-бегот на ова место се покоровал на румелискиот беглербег. (73) Се заинтересирав повеќе отколку обично да го опишам овој град, бидејќи географите за него зборуваат многу малку а и не најдов ниеден кој го посетил¹⁸.

Оттука појдовме во Качаник кој е една тврдина и која доминира во перминот меѓу овие две планини. . .

(85) Султанката беше во Лариса и султанот ја сакаше многу. Таа беше од CANDIE (Крит), доста малечка и по лицето имаше пеги од сипаници. Таа беше тогаш бремена и требаше да оди и да се породи во MONASTER (Битола) македонски град, доста голем и мошне пријатен. Тоа беше место низ кое сакавме да поминеме и не ни беше ни најмалку неудобно. Патиштата по кои требаше да ја носат султанката беа проширени. Беа направени и доста широки стази во планините, а исто така и многу убави мостови на реките. Жителите од овој крај вложија доста труд. Меѓутоа лично тврдеа дека се спремни да направат друг мост по кој би отишол насобраниот свет кој го опетертуваше нивниот крај. Пред да влезе султанот во градот, сите Грци¹⁹ ги напуштија своите куќи плашејќи се султанот или некој од неговата придружба да не им направи нешто лошо. Тие побегнаа и ги оставија Турците да владеат со нивните добра. Но султанот ги повика да се вратат. . .

(109) Не можев да се воздржам а да не ги сожалам бедните христијани кои се во овие краишта и кои се постојано изложени на страв, бидејќи забележав како беа готови да побегнат штом забележија дека им се приближуваме. Во Македонија мажите и жените бегаат во шумите од страв да не ги сретнеме. Понекогаш трчавме залудно по нив за да ги отргнеме од нивната лудост и нивниот непотретен страв. Меѓутоа, најмногу ме возбуди тажната глетка на заробениците и робовите, како и нивната мака и несреќа. Некои беа изложени на мизерија, бидејќи биле издадени, други се нашле тука по случај на војната. Некои биле земени од Татарите, кои ги има многу низ цела Турција. Некои од нив имале само еден стопан а другите биле препродавани на повеќе стопани во разни места. Дворските робови и оние на султанот се во уште поочајна состојба, бидејќи не можат да се откупат. (110) Видов еден во EGRIBUGIA во Македонија кој беше запослен во поштата. И покрај тоа што работата не му беше многу тешка, тој беше бескрајно ожалостен што треба да го помине целиот живот помеѓу овие варвари.

Исто така сретнав еден и во Тесалија кој се викаше Сигисмунд, кој бил роб на повеќе луѓе и кој живеел во разни краишта. Тој беше од Унгарија, роден во GRAN, заробен во битката кај BARCHAN и во последните војни беше под водството на грофот

¹⁶ Т. е. Султан-Муратова цамија.

¹⁷ Т. е. реката Серава.

¹⁸ Од ова се заклучува дека Браун не знаел дека и пред него други патописци го посетиле и го опишале Скопје. Браун го напуштил Скопје на 4 октомври, а на 5 веќе бил во Качаник.

¹⁹ Под Грци Браун ги сметал сите припадници на Цариградската патријаршија без разлика на националност.

од FORCHATZ. Најнапред беше кај еден Турчин а потоа бил продаден на еден Евреин кој со него постапуваше многу лошо, а најпосле на еден Ерменец. Последниот гледајќи дека ги извршува добро сите задачи, го наградиљ враќајќи му ја слободата. Откако се ослободил робот тргна на пат за Јариса каде што престојуваше султанот. Сакав со него да зборувам, бидејќи беше човек со голема заслуга, мошне чесен, доста природен и во било каква состојба да се нашол не си ја менувал верата. Тој зборуваше унгарски, словенски, турски, ерменски и лагински јазик. Тој ми покажа голем број планови од манастири, цамии и значајни згради кои планови беше ги направил додека бил во Ерменија, Персија и Турција. Се надевам дека е сега во неговата родна земја.

(111) Турците кои ја познаваат надареноста на заробените од разните земји потврдуваат дека Русинот е доста добар за веслање, Гургианецот за дворјанин а Албанецот одличен советник. Еднаш еден Турчин, кој беше со нас, виде еден заробеник — Гургианец доста нажален поради ситуацијата во која се наоѓаше. Тој го охрабри и му рече да не тагува, бидејќи не е чудно да стане голем човек во Турција. . . ”

Покрај овој опис на Македонија, ќе дадеме овде и изводи од патописот на Браун кои не се однесуваат директно на Македонија, туку на целиот Балкански Полуостров. Овие изводи се интересни и значајни за културната историја на Балканскиот Полуостров воопшто и за Македонија посебно. Така на едно место Браун вели дека „од Будим до Јариса е словенска земја и се зборува словенски во Србија, Бугарија, Румунија и Македонија, така што со овој јазик човек може да помине од Јадранско до Татарско море” (стр. 20—22 од патописот). Понатака Браун ја опишува употребата на бојата „к’на” што немал прилика да ја види во Западна Европа па запишал: „ноктите на девојките биле обоени со црвена боја наречена к’на или алк’на. Листовите на оваа билка се толчат во прав, потоа ќе се стави правот во вода или во вино, ќе се намачка на нокти и така ќе остане цела ноќ. К’ната многу се употребува во Турција а некаде имаат обичај со неа да ги бојат гривните и опашките на коњите” (99—100). На границата меѓу Македонија и Србија посетил некој панаѓур и запишал: „Панаѓурите обично се одржуваат на некое пространо место кое е оградено и поделено на улици и сокаци од дуќанчиња каде се продава разна стока. Таму може да се најдат разни ткаенини и други нешта мошне различни од оние што се продаваат кај нас. На панаѓурите има и разна музика која е доста забавна, но мошне слаба” (114). Браун е единствен патописец кој дава опис на ајдутска игра т.е. како ајдутите се забавувале во слободното време и вели: „ајдутите играат со големи мечеви во раце, замавнувајќи и удирајќи меч на меч; се вртат, се подвитуваат, скокаат и потклекнуваат со телото; прават итри и снажни покрети и истовремено пеат во такт на грчки начин” (26). Едвард Браун како лекар е зачуден од вкусниот леб што се употребувал на Балканот во 1669 година и вели: „турскиот леб не може да го надмине ни еден леб во Европа. Лебот во Турција долго се припрема и долго се меси. Така тој станува полесен, повкусен и поздрав, а уште е шест пати поевтин отколку во Англија” (104). Тој многу ги фали турските коњи за кои вели дека се „евтини, дека патуваат и по 12 англиски миљи на ден, дека се мошне сигурни, особено по брда и планини, дека имаат добар од и поради тоа Турците не се служат со мамузи, дека се послушни, одат по патничко кога тој ќе се симне од коњот и дека патничките често го влечат коњот за гривна верувајќи дека така тој се крепи од умор” (104—105). Понатака Браун забележил како „се ора со волови или со

биволи а малку со коњи“ и како видел повеќе видови на плугови и колпи. „Во Македонија видов една кола чии тркала не беа од повеќе парчиња туку целото тркало изделкано од едно дрво“. (106—107) Браун забележал дека по цела Европска Турција многу се употребувал лукот и кромидот и дека се ставал скоро во секое јадење и дека често се јадел само со леб.

Сите овие нешта што ги забележал Браун на прв поглед изгледаат незначителни, но од друга страна тој е еден од ретките патописци кој обрнал внимание токму на овие секојдневни нешта.

А. МАТКОВСКИ и П. АНГЕЛАКОВА

ФРАНЦУСКИОТ ПАТОПИСЕЦ PHILIPPE DU FRESNE-CANAYE ВО МАКЕДОНИЈА 1573 ГОДИНА

Во Националната библиотека во Париз се чува еден патопис од 1573 година кој се однесува на Македонија. Патописот е во ракопис и напишан е на италијански јазик. Не се знае дали патописот е аутограф на Филип Дифрен или е подоцнежен препис од некои непознати лица, бидејќи во оригиналот се разликуваат два различни ракописа. Hauser, кој прв и единствено тој го публикувал овој патопис на француски јазик, смета дека и двата ракописа се или од последните години на XVI или од првите години на XVII век.¹ Овој ракопис се чува во споменатата библиотека во *Departement des manuscrits*, под сигнатура *Depey 238*. Ракописот е во склоп на една збирка од 5 патописа. Два патописа не се однесуваат на Балканскиот Полуостров, туку на Кина и на Малта. Другите три патописа се однесуваат на Балканот и ги имаат следниве наслови: 1) *Voyage de M. d'Aramon ambassadeur pour de Roy a Constantinople 1547, 1548, 1549*² *Voyage de M. du Fresne Canaye 1572*² и 3) *Relation di Salamone Usche Hebko 1596 sopra la morte di soltan Morat et l'intrata del novo soltan Memet*. Овие 5 ракописа се заедно укоричени и се водат под една сигнатура која ја споменаваме. Патописот на Филип Дифрен е втор по ред и само тој се однесува на Македонија. Hauser смета дека овој зборник на патописи бил формиран во 1625 година.³ Како што рековме патописот бил напишан на италијански јазик, бидејќи

¹ *Le voyage du Levant de Philippe du Fresne — Canaye (1573). Publié et annoté par M. H. Hauser. Recueil des voyages et des documents pour servir à l'histoire de la géographie depuis le XIIIe siècle jusqu'à la fin du XVIe. Tome XVI. Paris, 1897, стр. V.*

² Во оригиналот насловот е на француски јазик а текстот на патописот на италијански. Тука е означена годината 1572 кога тој го започнал патописот; но во Македонија бил во зимските месеци, крајот на јануари и во првите денови на февруари во 1573 година.

³ Hauser ц. д. стр. V.